

PATVIRTINTA:

Kėdainių r. Šėtos socialinio ir ugdymo
centro direktoriaus 2022 m. sausio 4 d.
įsakymu Nr. V1-1a

ŠĖTOS SOCIALINIO IR UGDYMO CENTRO IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Informacija apie švietimo teikėją

Švietimo teikėjo pavadinimas – Šėtos socialinis ir ugdymo centras.

Teisinė forma – biudžetinė įstaiga.

Adresas – Ramygalos g.34a, 58130, Šėtos mstl., Kėdainių r.

1.2. Vaikai ir jų poreikiai

Šėtos socialinio ir ugdymo centro (toliau – Centro) grupes lankantys vaikai – kaimo vaikai. Tai naujos kartos vaikai – pasitikintys savimi, smalsūs, mėgstantys tyrinėti, spręsti problemas, aiškintis jų kilimo priežastis. Vaikai auga aplinkoje, kurioje gausu informacinių technologijų – kompiuteriai, internetas, mobilūs telefonai, skaitmeninės knygos. Juos domina ne tik tradiciniai, įprasti, bet ir nauji žaislai ir žaidimai, pagrįsti naujomis technologijomis ir naujomis žaidimo su jais galimybėmis, sukurti remiantis šiuolaikinio gyvenimo aktualijomis ir originaliais sprendimais. Vaikai noriai patys ieško informacijos, greitai susidomi, vienu metu gali įsitraukti į keletą veiklų, dažnai jas keičia. Jie skuba greitai patirti sėkmę, net jeigu veikla reikalauja daugiau pastangų. Organizuojant ugdymą Centro ikimokyklinio ugdymo grupėse, vienas aktualiausių uždavinių pedagogams yra patenkinti visiems vaikams būdingus poreikius:

- *saugumo*
- *judėjimo*
- *žaidimo*
- *bendravimo*
- *pažinimo*
- *meninių įspūdžių ir saviraiškos.*

Taip pat atsižvelgti ir į išskirtinius vaiko poreikius, kuriuos nulemia:

- *kartos ypatumai*
- *vaiko lytis*
- *tautinis indentitetas*
- *socialinė šeimos padėtis*
- *išskirtiniai gebėjimai*
- *specialieji ugdymosi poreikiai.*

Centre, atsižvelgiant į vaikų amžių, formuojamos ikimokyklinio (2(3)–4 m.) ir mišri priešmokyklinio (5–6 m.) amžiaus vaikų grupės. Į bendrosios paskirties grupes integruoti kalbos ir komunikacijos, kitų raidos sutrikimų turintys vaikai. Vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, teikiamos nemokamos logopedo paslaugos. Atsižvelgiant į tėvų (globėjų) pageidavimą, įstaigoje Kėdainių dailės mokyklos mokytojai veda dailės užsiėmimus 3–6 m. amžiaus vaikams.

1.3. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Centro grupėse dirba kompetentingi ikimokyklinio ugdymo mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai ir kiti ugdytojai gebantys kurti ikimokyklinio ugdymo turinį, ugdymą(si) organizuoti kaip integralų, nepertraukiamą procesą, siejant visas ugdymo sritis, nuosekliai plėtojant esminius vaiko gebėjimus (kūrybiškumą, kritinį mąstymą, problemų sprendimą, informatinį mąstymą, tyrinėjimą, mokėjimą mokytis ir kt.) bei užtikrinant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo dermę.

Centro mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai (logopedas, visuomenės sveikatos specialistas) susipažįsta su informacinių technologijų naujovėmis, taikymo galimybėmis ir darbo metodais tam, kad atsakingai ir prasmingai gebėtų organizuoti informatinį vaikų ugdymą. Domisi ir tobulina kompetencijas, kaip organizuoti įtraukųjį, į vaikų įvairovę ir skirtingus ugdymosi poreikius orientuotą, ugdymą, užtikrinantį kiekvieno vaiko ugdymosi sėkmę ir gerovę.

Atsižvelgiant į įstaigos ikimokyklinio ugdymo programos principus, ikimokyklinio ugdymo mokytojai vieningai laikosi nuostatos, kad vaikas ugdomas per visą buvimo grupėje dieną. Svarbiausia – suteikti galimybę dalyvauti priimant sprendimus, sprendžiant problemas, susijusias su jo gyvenimu grupėje. Šių nuostatų įgyvendinimui mokytojai savo veikloje pasitelkia projektų metodą, kurio taikymas efektyviau padeda mokytis(s) spręsti grupėje kylančias problemas, gerinti ugdymo(si) proceso kokybę, plėtoti demokratinius bendravimo ir bendradarbiavimo santykius bendruomenėje ir ugdo profesines mokytojų kompetencijas.

1.4. Regiono ir Centro savitumas

Šėtos socialinis ir ugdymo centras įsikūręs Kėdainių rajono Šėtos seniūnijos centre – Šėtos miestelyje, esančiame beveik pusiaukelėje tarp Kėdainių ir Ukmergės. Šėtos seniūnijoje gyvena apie 2,3 tūkst. gyventojų. Yra 49 kaimai. Centro ikimokyklinio ugdymo grupes lanko šių kaimų bei artimiausių Jonavos rajono kaimų vaikai.

Šėtos istorija būdinga vidurio Lietuvos miesteliams – čia gyveno daug žydų, apylinkėse buvo nemažai dvarų ir palivarkų. Įdomu tai, kad Šėtos miestelis paminėtas 10-čia metų anksčiau (1362 m.) nei Kėdainiai. Miestelio vardas kildinamas nuo vandenvardžio *Šėta*, šis – iš *šėtóti* („smarkauti, siautėti, mėtytis, šėlioti“). Per abiejų pasaulinių karų suirutės Šėta labai nukentėjo, todėl senesnių urbanistikos ar architektūros paminklų neišliko.

Šiandien su ugdytiniais tyrinėjami Šėtos miestelio reikšmingas vietas, lankome miestelio objektus – mūrinę Šėtos Švč. Trejybės bažnyčią (1782 m.), parapijos kapines, kuriose yra Veličkų koplyčia-mauzoliejus (1824 m.), Šėtos gimnaziją, biblioteką, Šėtos kultūros centrą, paštą, girininkiją, Obelies upę, Sangailių piliakalnį, organizuojame išvykas pas seniūnijos ūkininkus. Plėsdami vaiko kultūrinę patirtį vykstame į edukacines išvykas į Kėdainių

senamiestį, Kėdainių krašto muziejų, Janinos Monkutės-Marks muziejų, tradicinių amatų centrą Arnetų namas, Kėdainių kultūros centrą ir kt.

Šėtos socialinis ir ugdymo centras – unikali įstaiga tuo, kad savo struktūroje integruoja socialinės globos paslaugas pagyvenusiems ir neįgaliems žmonėms ir švietimo paslaugas 3–6 metų vaikams. Šis įstaigos savitumas – puiki galimybė ugdyti vaikų pagarbą bei toleranciją vyresniam, neįgaliam žmogui. Kita vertus, tai galimybė aktyvinti vyresnius Centro gyventojus, pasitelkti jų gyvenimo patirtį, ypatingus gebėjimus ugdant vaikus.

1.5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Įstaigoje veikia 2 grupės. Abiejų gupių veiklos trukmė 10 val. Į grupes priimami vaikai tėvų (globėjų) prašymu, pasirašius sutartį, kurioje apibrėžiamos tėvų (globėjų) bei Centro darbuotojų teisės ir pareigos. Vaikų priėmimo tvarką reglamentuoja steigėjo patvirtintos taisyklės. Grupės komplektuojamos iš skirtingo amžiaus vaikų. Grupėje dirba mokytojas ir mokytojo padėjėjas (ne pedagogas).

Dauguma šeimų yra jaunos, aktyvios, reiklios, noriai bendradarbiaujančios su mokytojais, specialistais, įstaigos administracija. Daugumos tėvų (globėjų) lūkesčiai ikimokykliniam vaiko ugdymui(si) panašūs: tėvams (globėjams) rūpi ugdymo kokybė, jie tikisi, kad vaikai gerai jausis grupėje, bus plėtojami vaikų gabumai, o esant tam tikriems sunkumams bus suteikiama savalaikė profesionali švietimo pagalba.

Įstaigoje ugdytojų ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimas grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu, aktyvia partneryste ir atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams ir interesams:

- Ikimokyklinio ugdymo mokytojas susipažįsta su vaiko ugdymo tradicijomis šeimoje, jo kultūrine ir socialine aplinka, vertina tėvų (globėjų), kitų vaiko artimųjų vaidmenį ugdant vaiką, aptaria lūkesčius;
- tėvai (globėjai) informuojami apie vaiko ugdymo ir ugdymosi ypatumus ir sąlygas, apie tai, kokie pasiekimai užtikrintų sėkmingą ugdymąsi;
- siekiama, kad tėvai (globėjai) aktyviai dalyvautų ugdymo procese, priimdami su vaiko ugdymu ir ugdymosi susijusius sprendimus, ir šitaip dalytųsi atsakomybe už vaiko ugdymo kokybę; sąveika su tėvais (globėjais) grindžiama nuolatiniu individualių vaiko ugdymosi poreikių ir galimybių aptarimu, tinkamų ugdymosi pasiekimų bei pažangos vertinimo metodų parinkimu, dalijimusi informacija ir patirtimi apie vaiko ugdymą ir ugdymąsi, daromą pažangą;
- santykiai su tėvais (globėjais) grindžiami pagarba ir tolerancija kitoms kalboms, kultūroms ir religijoms. Mokytojai ir kiti ugdytojai tėvams (globėjams) teikia informacinę pagalbą, pasirenka bendradarbiavimo formas ir būdus, kaip įtraukti visus (dvikalbius, daugiakalbius, migrantų, socialinės atskirties ir kt.) vaikų tėvus (globėjus) į ugdymo ir pagalbos vaikui procesą;
- prireikus ikimokyklinio ugdymo mokytojas rekomenduoja vaiko tėvams (globėjams) konsultuotis su švietimo pagalbos specialistu, kreiptis į įstaigos Vaiko gerovės komisiją ar pedagoginę psichologinę tarnybą dėl vaiko ugdymosi poreikių pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir jo tolesnio ugdymosi rekomendacijų.

Šeimos domisi savo vaikų ugdymu(si), stebi pažangą, teikia pasiūlymus ugdytojams. Siekiant efektyviai keistis aktualia tiek mokytojams, tiek ir šeimoms informacija, įstaigoje plačiai naudojamos informacinės komunikacinės technologijos (Toliau – IKT). Viena jų – internetinė sistema „Mūsų Darželis“. Ši priemonė darželio tėvams ir darbuotojams suteikia patogią galimybę bendrauti.

Ne mažiau svarbios informacijos sklaidos priemonės – įstaigos internetinė svetainė (www.ssuc.lt), socialinio tinklo Facebook tėvų grupės, kuriose skelbiamos aktualiausios naujienos, atsakymai į klausimus ir informacija apie renginius, vaikų ugdymo(si) aktualijos, teikiamos ataskaitos apie lėšų panaudojimą, publikuojami strateginiai ir veiklos planai, kiti su darželio veikla susiję pranešimai.

1.6. Požiūris į vaiką ir jo ugdymąsi

Šėtos socialinio ir ugdymo centro Ikimokyklinio ugdymo programa atnaujinta vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu (2011), Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu (2011), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014), Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015), Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa (2014), Geros mokyklos koncepcija (2015), kitais teisės aktais, reglamentuojančiais ikimokyklinį ugdymą. Programa atliepia LR Vyriausybės patvirtintą Vaiko gerovės valstybės politikos koncepciją (2003), Jungtinių tautų vaiko teisių konvenciją (1989), Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“ (2012); Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija (2013), 2021–2030 Švietimo plėtros programą (2021).

Programa yra grindžiama naujausiais moksliniais tyrimais ir pozityvia pedagogine praktika. Centro bendruomenė supranta, kad vaikystė – unikalus žmogaus raidos tarpsnis, kurio negalima nei skubinti, nei stabdyti, todėl labai svarbu vertinti vaiko gyvenimą „čia“ ir „dabar“ bei ugdyti laisvą, savarankišką, atsakingą, kūrybingą asmenybę. Vaikas – kompetentingas asmuo, turintis teises ir pareigas, aktyvus ugdymo(si) proceso dalyvis.

Programa remiasi humanizmo, progresyviojo ugdymo ir asmenybės sklaidą skatinančio ugdymo teorijomis, Howard Gardner intelektų įvairovės teorija.

Remdamiesi humanistine pedagogika siekiama: teigiamo vaiko savęs vertinimo; atvirumo patirčiai; mokėjimo įvardinti ir valdyti savo jausmus, poelgius; kurti ir laikytis bendrai priimtų vertybių ir bendravimo normų; partneriškų, draugiškų mokytojo ir vaiko santykių; suteikti kuo daugiau erdvės vaiko saviraiškai; vystyti vaiko gebėjimą mokytis, rasti sau reikalingą informaciją, gebėti ją taikyti, sprendžiant problemas. Savo veikloje siekiame įgyvendinti pagrindinį humanistinės pedagogikos principą – kiekvieno asmens vertės pripažinimas ir pagarba jam, asmens pasirinkimo laisvė ir atsakomybė.

Remiantis progresyviojo ugdymo teorija, siekiama: gerbti ir vertinti kiekvieno vaiko individualumą; sudaryti sąlygas dirbti savo tempu ir pagal savo jėgas; sudaryti galimybę laisvai rinktis veiklos formas; organizuoti veiklą individualiai, mažose grupelėse, su visa grupe; ugdymą integruoti; mokytis dirbti komandoje.

Asmenybės sklaidą skatinančios idėjos įpareigoja: gerai žinoti vaiko raidos vystymosi dėsningumus; mokėti organizuoti socialinę sąveiką, lemiančią emocinę ir pažintinę raidą; remtis vaikų pomėgiais, poreikiais, vystant jų tolesnį pažinimą; tinkamai parengti aplinką įvairių poreikių ir gebėjimų vaikams.

Konstruktivistinė mokymosi teorija akcentuoja aktyvų besimokančiojo vaidmenį. Todėl supratimas, kad vaikai mokosi bandydami perprasti juos supantį pasaulį, patys konstruoja arba kuria savitą pasaulio suvokimą, įprasmina, kas vyksta aplink, jungdami naujus potyrius su tuo, ką jau yra suvokę, skatina mus pripažinti, kad suaugusiojo vaidmuo yra būti pagalbininku ir tarpininku, sudaryti sąlyga kokybiškam vaikų ugdymuisi.

H. Gardnerio intelektų įvairovės teorija, siūlo atsižvelgti į tai, kad egzistuoja 8 intelekto tipai: asmeninis (personalinis), socialinis (asmeninis ir socialinis intelektai sudaro emocinį intelektą), kalbinis (lingvistinis, verbalinis), loginis (matematinis), erdvinis (vizualinis), muzikinis, kinestetinis (kūno), natūralistinis (gamtos). Mokslininko nuomone, veiksmingas vaiko ugdymasis vyksta tada, kai organizuojamas ugdymo procesą, pedagogas atsižvelgia į kiekvieno vaiko intelekto specifika.

Visos ugdymo teorijos, kuriomis grindžiama ši Programa mokytojus ir kitus ugdytojus įpareigoja:

- atsiverti pokyčiams;
- gerbti ir vertinti kiekvieno vaiko individualumą;
- vertinti vaiko gyvenimą „čia ir dabar“;
- ugdyti tautos kultūros vertybes ir tradicijas;
- parūpinti reikiamų priemonių, medžiagų;
- teikti paramą inicijuojant ar įgyvendinant veiklą;
- skatinti vaiko domėjimąsi, kad jo išmokimo galimybės būtų kuo didesnės;
- sudaryti sąlygas dirbti savo tempu ir pagal savo jėgas;
- sudaryti galimybę laisvai rinktis veiklos formas;
- organizuoti veiklą individualiai, mažose grupelėse, su visa grupe, todėl mokėti gerai atpažinti vaiko intelekto tipą, jo gebėjimą išspręsti problemą arba kažką sukurti;
- ugdymą integruoti;
- vaiką mokyti dirbti komandoje;
- gerai žinoti vaiko raidos vystymosi dėsningumus;
- mokėti organizuoti socialinę sąveiką, lemiančią emocinę ir pažintinę raidą;
- remtis vaikų pomėgiais, poreikiais, vystant jų tolesnį pažinimą;
- tinkamai parengti aplinką įvairių poreikių ir gebėjimų vaikams;
- padėti vaikui rasti jį tenkinančius atsakymus, nesupaprastinant klausimo esmės ir neperkraunant informacija.
- parūpinti reikiamų priemonių, medžiagų;
- teikti paramą;
- netiesiogiai vadovauti;
- skatinti domėjimąsi, kad vaiko išmokimo galimybės būtų kuo didesnės;
- reflektuoti savo veiklą ir skatinti vaikus reflektuoti (ko mokosi, kaip mokosi, koki vaidmenį jų gyvenime vaidina tai, ko išmoksta, kaip dėl to jaučiasi ir t.t.).

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Centro ikimokyklinio ugdymo programa įgyvendinama, vadovaujantis šiais ugdymo principais:

Individualizavimo. Atsižvelgiama į kiekvieno vaiko patirtį, socialinę kultūrinę aplinką, jo ugdymosi poreikius ir galimybes, interesus, pažinimo stilių, lytį, temperamentą, prireikus – specialiuosius ugdymosi poreikius. Pripažįstant, kad kiekvienas vaikas yra individualus, t. y. turi savo raidos tempą, savitus pasaulio pažinimo būdus, asmeninę patirtį, poreikius, bei interesus, ugdymo procesas organizuojamas atsižvelgiant į visus šiuos veiksnius, siekiant visapusiško kiekvieno vaiko galių plėtojimo ir jo poreikių tenkinimo.

Integralumo. Ugdant vaikus, atsižvelgiama į tai, kad pasaulį jie suvokia, kaip vieningą, nedalomą visumą, todėl siekiama fizinio, psichinio ir socialinio ugdymo darnos, vaikui nuosekliai įgyjant vis platesnę ir gilesnę patirtį. Vadovaujantis visuminiu požiūriu į vaiką, siekiama integralaus kompetencijų ugdymo.

Kontekstualumo. Ugdymo turinys glaudžiai siejamas su artimiausia vaiko aplinka, socialiniais kultūriniais jos pokyčiais; siekiama, kad vaiko ugdymo patirtys jam būtų prasmingos, aktualios ir įdomios. Nauja informacija pateikiama vaiko gyvenimo patirties kontekste; kuriami kuo artimesni realiam gyvenimui ugdymosi situacijos; ieškoma ugdymo turinio sąsajų su sociokultūriniu gyvenimo kontekstu; atsižvelgiama į aplinkos (regiono, miesto, mokyklos) ypatumus.

Visuminio ugdymo. Ikimokykliniame amžiuje sudaromos sąlygos skleisti visoms vaiko prigimtiniams galioms: fizinėms, psichinėms ir dvasinėms, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo(si) sritys.

Demokratiškumo. Vaikui suteikiame pasirinkimo laisvę. Vaikas turi galimybę rinktis veiklą pagal savo poreikius, interesus, galimybes, nuotaiką. Susitarimai ir kartu su vaikais kuriamos taisyklės, jų laikymasis ugdo atsakomybės jausmą. Skatiname aktyvų vaiko dalyvavimą įstaigos veikloje: išklausoma nuomonė, palaikoma iniciatyva, suteikiama erdvė jam pasireikšti, stengiamasi įgyvendinti siūlomas idėjas.

Tęstinumo. Siekiame darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje, nuosekliai užtikriname ugdymosi tęstinumą prie priešmokyklinio ugdymo grupėje. Nuolat siekiame palaikyti glaudų šeimos ir įstaigos pedagogų bendradarbiavimą.

Partnerystės su šeima. Ugdymas grindžiamas visų šio proceso dalyvių – vaiko, tėvų (globėjų), mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų ugdytojų, dalyvaujančių, vykdant Programą, sąveika (keičiantis informacija ir nuomonėmis, išvalgomis, dalijantis patirtimi, keliant klausimus ir kartu ieškant atsakymų). Sėkmingos vaiko raidos pagrindas – per pozityvų santykį kuriamas ir puoselėjamas vaiko ir suaugusiojo tarpusavio ryšys. Tokio ryšio buvimas tampa ugdymo(si) proceso kokybės garantu.

Humaniškumo. Vaikas gerbiamas kaip asmenybė, garantuojama vaiko teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį ir asmeninę patirtį taip pat pripažįstama vaiko teisė būti skirtingam, pripažįstama vaiko vidinio pasaulio nepriklausomybė ir savarankiškumas.

Tautiškumo. Tradicijų, papročių, meno integracija į vaiko kasdieninį gyvenimą, ugdymą(si).

III SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

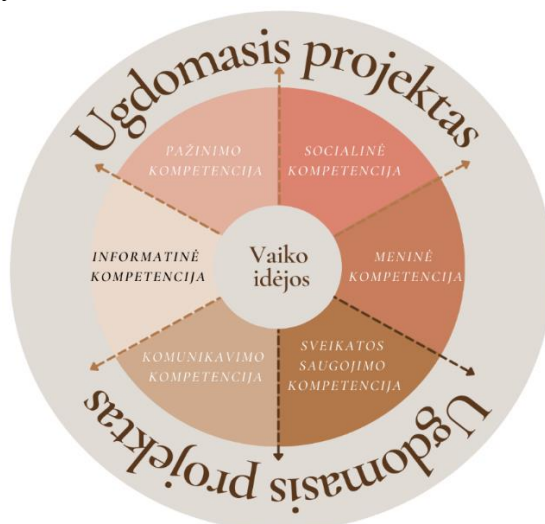
Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, jų individualią patirtį, šeimų lūkesčius, vadovaujantis vaikų raidos dėsningumais, užtikrinti optimalią vaikų ugdymo(si) sėkmę, padėti vaikams išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. sistemingai stebėti ir vertinti kiekvieno vaiko daromą pažangą, atpažinti vaikų ugdymosi poreikius tikslu tikslingai pritaikyti ugdymo turinį kiekvienam vaikui;
2. ugdyti vaikų pilietiškumą ir gebėjimą dalyvauti demokratiuose procesuose;
3. skatinti patirtinį vaikų ugdymą(si), užtikrinti ugdymo prasmingumą, inovatyvumą, vaikui aktualią veiklą, praktikuoti vaiko klausymo pedagogiką.
4. sukurti svetingą, saugią, sveiką, stimuliuojančią ir inkliuzinę fizinę ir emocinę aplinką, skatinančią vaikus tyrinėti, ugdytis ir būti savarankiškus;
5. užtikrinti pozityvų, pasitikėjimu ir pagarba grįstą vaikų, tėvų (globėjų), visų darželio darbuotojų bendradarbiavimą.

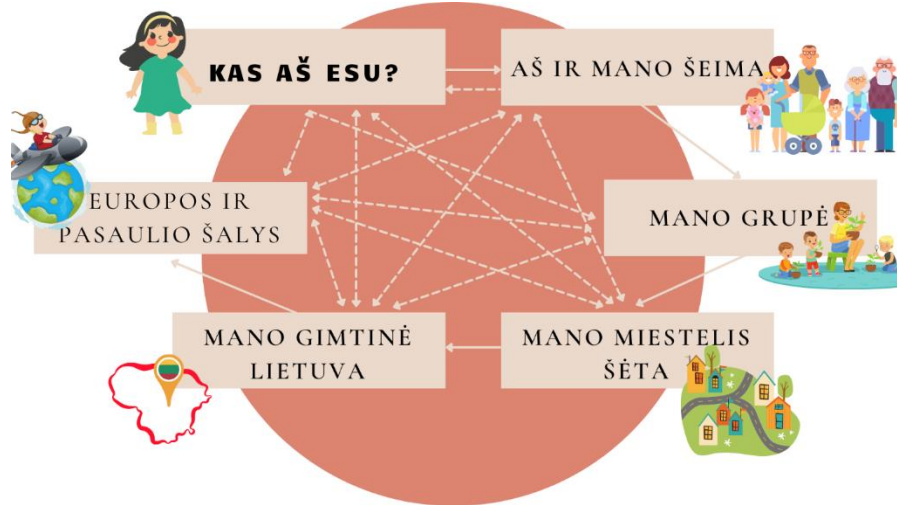
IV SKYRIUS UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Centro grupėse ugdymo turinys modeliuojamas per ikimokyklinio amžiaus vaikų kompetencijų ugdymą(si) (1 pav.). Kiekvieną kompetenciją sudaro amžiaus tarpsnį atitinkančios ugdytinos vertybinės nuostatos, esminiai gebėjimai, žinios, supratimas, vaiko patirtis. Kompetencijos glaudžiai tarpusavyje siejamos ir integruojamos, o suskirstymas į atskiras ugdymo(si) sritis yra sąlygiškas, siekiant aiškiau apibrėžti ir išskleisti konkrečių ugdymo(si) sričių vertybinių nuostatų bei esminių gebėjimų turinį. Kompetencijos ugdomos integraliai – viso vaiko buvimo grupėje metu: ugdomosios veiklos metu, valgant, tvarkantis, žaidžiant, bendraujant su bendraamžiais ir suaugusiais, grupėje ir lauke, renginiuose, sporto varžybose, kelionėse, išvykose ir kt.

1 pav. Ugdymo turinio modeliavimas per vaikų kompetencijų ugdymą(si), vykdant ugdomuosius projektus

Ugdymo turinys *įgyvendinamas* projektų metodu.

2 pav. Ugdymo turinio įgyvendinimas projektų metodu.

2 paveikslėlyje rodyklėmis atskleidžiami projektų įgyvendinimo nuoseklumo ir tęstinumo principai, kai vaiko pažinimas prasideda nuo savęs, vaiko artimiausios aplinkos ir yra nuosekliai plečiamas. Punktyrinėmis linijomis parodomas ugdymo turinio integralumas ir galimos projektų plėtojimo sąsajos.

Ugdomojo projekto pasirinkimą ir trukmę lemia grupės savitumas; vaikų poreikiai, turima patirtis, gebėjimai, susidomėjimas; mokytojų numatomi tikslai; realaus gyvenimo kontekstas. Projektų metodas suteikia daugiau galimybių mokytojui geriau pažinti vaiką: jo asmenybę, charakterį, įsitikinimus, elgesio stilių, gebėjimus, interesus, turimą patirtį, patirties kaupimo ir mokymosi būdus ir kt. Nuoseklus reflektavimas ir rezultatų apibendrinimas padeda vertinti vaiko pasiekimus ir numatyti ugdymo(si) perspektyvą.

Projektinio metodo pasirinkimas užtikrina ugdymo(si) proceso integralumą:

- vaikai mokosi aktyviai veikdami: įsitraukia į problemos sprendimą, siūlo ir vysto idėjas, planuoja veiklas, laikosi susitarimų, dirba drauge su kitais, svarsto, tyrinėja, kuria, vertina ir priima kitą (kitokį);
- vaikai įgauna sėkmingo ugdymosi patirčių: gali susieti naują informaciją su ankstesne patirtimi, o tai, ko mokomasi, yra svarbu ir reikalinga ateičiai;
- vaikai jaučiasi priimti ir suprasti: teikia siūlymus, duoda ir gauna patarimų, ugdosi sau tinkamu tempu, pasitiki vienas kitu, o mokytojas pasitiki vaikais.
- palaikomas vaikų susidomėjimas ir smalsumas: vaikai kaupia patirtį kūrybiškai veikdami, o veiklos atitinka vaiko psichofizines galias, yra patrauklios.

Ugdomasis projektas „Kaip susirasti draugą?“

Projekto aktualumo pagrindimas

Projekto metu:

- vaikai mokosi atpažinti savo ir kito emocijas ir jausmus, juos nusakyti, aptarti, nevengti kalbėtis apie jausmus;

	<ul style="list-style-type: none"> • vaikai geranoriškai veikia, taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos; • komandinių žaidimų, iššūkių metu vaikai savarankiškai bando įveikti kliūtis, kūrybiškai ieško išeičių, žino konfliktų sprendimo būdų ir juos naudoja įvairiose savo veiklos situacijose, nepavykus prašo suaugusiųjų pagalbos.
Vaikų susidomėjimą žadinanti intriga	<p>Mokytojas numato, kaip sudomins, intriguos vaikus, kaip pakvies vaikus dialogui.</p> <p>Pavyzdžiui, paprašo vaikus perlaužti vieną šakelę. Vėliau kviečia perlaužti 10 šakelių vienu metu. Kviečia pakelti daiktą vienu pirštu, vėliau – visa ranka ir pan. Trumpai aptariama, kuriuo atveju buvo sunku, kuriuo lengva. Atvirais klausimais (kodėl?, kas nutiko? Kaip jautėtės? ir pan.) skatinama diskusija. Apibendrinamos vaikų mintys.</p> <p>Vėliau vaikams pasiūloma susiskirstyti pasirinkti veiklą norimame centre ir su grupės draugais įveikti iššūkį keliančią užduotį. Pavyzdžiui, pastatyti „draugystės“ šulinį (namą, tiltą, bokštą, laivą, lėktuvą...) iš pasirinktų ar siūlomų priemonių (kaladžių, pieštukų, pagaliukų, šiaudelių ir kt.).</p> <p>Siekama, kad įveikdami iššūkį, vaikai turėtų tartis, derinti veiksmus, bendradarbiauti.</p>
Vaikų idėjos ir galimas projekto tikslas	<p>Vaikai dalijasi patirtimis, samprotauja. Drauge su jais mokytoju aptaria projekto galimybes ir tikslą, kylantį iš vaikų patirtų problemų. <i>Pavyzdžiui</i>, vaikai dalijasi savo patirtimi, ar lengva buvo kartu veikti, kaip sekėsi laikytis taisyklių, tartis, pasirinkti reikiamas priemones, kaip sekėsi išsirinkti lyderį, kaip jautėsi, kas galėtų padėti jaustis maloniau ir pan. Aiškinamasi, kaip vaikams mokytis susitarti, derintis vienam prie kito, veikti kartu. Aptariama, kad projekto tikslas galėtų būti, kaip mokytis draugiškumo, kaip kartu įveikti kylančias bendravimo problemas, bendradarbiauti tarpusavyje.</p>
Numatomas projekto planas ir priemonės	<p>Aptariami vaikų pasiūlymai projekto pavadinimui (pvz., „Kaip susirasti draugą?“ „Kas yra draugas?“, „Kaip tapti geru draugu?“ ir kt.), pasiūlymai užrašomi dideliame lape ar ant lentos. ŽNI metodu išsiaiškinama, ką vaikai jau žino, ką norėtų sužinoti, ką sužinojo (išmoko) (projektui pasibaigus). Su</p>

	<p>vaikais aptariamos projekto veiklos, kaip vyks projektas (diskusijos, estafetės, tarpusavio veiksmų derinimas žaidžiant, komandiniai žaidimai, pašto dėžutės įkūrimas, konfliktų sprendimų rato ir kt.).</p> <p>Su vaikais aptariam, kokių priemonių gali prireikti: popieriaus, piešimo priemonių, tvirtinimo detalių, balionų, dėžučių, telefono, kompiuterio ir kt.).</p>
Idėjos projektinei vaikų veiklai	<ul style="list-style-type: none"> • Emocijų ugdymo programų „KIMOCHI“, „Zipio draugai“ užsiėmimai; • Diskusijos apie draugystę, draugus, draugiškumą. • Pokalbiai apie jausmus, draugišką elgesį; • Grupės taisyklių, draugystės šūkių kūrimas, jų iliustravimas, įkurdinimas grupėje; • Su vaikai aptariamos įvairios situacijos, kaip reikėtų elgtis kilus konfliktui, drauge ieškoma būdų, kaip reikėtų spręsti bendravimo problemas. • Priemonės „<i>Problemų sprendimo ratas</i>“ kūrimas; Išsiaiškinami jo veikimo principai, aptariama, kada verta juo pasinaudoti; • Žaidimai centruose pasirenkant veiklą vis su kitais draugais; • Pašto dėžutės įkūrimas, kurioje vaikai palieka laiškus, linkėjimus, kvietimus naujiems draugams; • Žaislo kelionė į namus; • Vaizdo skambučiai kitos grupės ar darželio vaikams; • Malonių ir draugiškų žodžių taupyklė (medis, dėžutė ir pan.); • Mokymasis nesutarimus spręsti žodžiais, derybomis, mainais ir kitais būdais; • Žaidžiami lietuvių liaudies žaidimai-rateliai, kurių metu vaikai laikosi susitarimų, dalinasi vaidmenimis, tariasi ir bendradarbiauja; • „Draugų sienos“, „Komplimentų sienos“ grupėje įkūrimas; • Žaidžiami žaidimai, estafetės, sporto rungtys ar atliekami bandymai ir eksperimentai (pvz., pastatyti stalą iš popieriaus, kuris atlaikytų 15 knygų, pagaminti pieštukų šulinį ir pan.); • Emocijų kalendoriaus kūrimas; • Emocijų termometro kūrimas; • Geriausio savo draugo pristatymas „Ryto rate“; • Istorijų apie draugą kūrimas; • Naratyviniai žaidimai, ugdantys draugiškumą.

Numatomi rezultatai	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikai bendradarbiauja geranoriškai, taikiai, derina veiksmus, tariasi; • Geba savarankiškai rasti ir taikyti nesutarimo, konflikto sprendimo būdus; • Jausmus reiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais, elgesiu atliepia kito jausmus.
---------------------	--

Ugdomasis projektas „Įkvėpk – iškvėpk!“	
Projekto aktualumo pagrindimas	<p>Projekto metu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vaikai susipažįsta su oro svarba žmogaus gyvybinėms funkcijoms; • Tyrinėja žmogaus kūną, įvairias kūno sistemas (kvėpavimo, kraujotakos, virškinimo ir kt.); • Vaikai ugdomi kritinį mąstymą, asmeninę atsakomybę už švaraus oro išsaugojimą; • Palankiai vertina, supranta ir išbando švaraus oro išsaugojimo būdus; • Išmoksta saugaus elgesio su sveikatai pavojingomis medžiagomis; • Susipažįsta su kvėpavimo technikomis ir jas taiko gerai emocinei savijautai palaikyti; • Skiria įvairius kvapus, apibūdina jų savybes bei apibūdina savo pojūčius;
Vaikų susidomėjimą žadinanti intriga	<p>Mokytojas numato, kaip sudomins, intriguos vaikus, kaip pakvies vaikus dialogui.</p> <p>Pavyzdžiui, su vaikais atliekamas eksperimentas: a) keletui dienų paliekami balti audiniai skirtingose taršos vietose – šalia judrios gatvės, parke. Po keleto dienų audiniai palyginami, aptariami skirtumai, galimos priežastys. Vaikai eksperimentus gali atlikti grupėmis, o rezultatus pristatyti visai grupei.</p>
Vaikų idėjos ir galimas projekto tikslas	<p>Vaikai dalijasi patirtimis, samprotauja apie švarų orą, jo taršą, kas labiausiai teršia orą, kaip žmonės gali spręsti ekologines taršos problemas, kaip kiekvienas jų gali prisidėti prie taršos problemų sprendimo. Pavyzdžiui, šeimoms pasiūloma dalyvauti savaitgalio akcijoje „Pasivaikščiokim šalia gatvės ir gamtoje“. Drauge fiksuoti savo pastebėjimus, stebėjimo lape (garsus, spalvas, kvapus, pojūčius, savijautą). Vaikai kviečiami pasidalinti pastebėjimais, patirtimi, savijauta.</p>

	Apibendrinus vaikų patirtis, numatomas projekto tikslas – mokytis mažinti oro taršą.
Numatomas projekto planas ir priemonės	Drauge su vaikais aptariamos idėjos, koks galėtų būti projekto įgyvendinimo planas. Pasitelkiant ŽNI modelį užrašomos vaikų idėjos, sugalvojamas projekto pavadinimas. Pavyzdžiui, „Oras švaresnis, aš sveikesnis“, „Kad oras šypsotųsi!“, „Kodėl reikia vaikščioti su kaukėmis?“ ir kt. Aptariamos galimos projekto veiklos: eksperimentai su oru, stebėjimai, tyrinėjimai, kūrybiniai darbai veiklos centruose ir šeimoje, gydytojas – grupės svečias, kvėpavimo žaidimai, saugaus įkvėpimo pratybos, tyrinėjama žmogaus kvėpavimo sistema, ir kt. Su vaikais aptariama, kokių priemonių gali prireikti.
Idėjos projektinei vaikų veiklai	<ul style="list-style-type: none"> • Žiūrimi edukaciniai filmai, skaitomi literatūros kūriniai apie oro taršą, jos priežastis, pasekmes. • Rengiamas vaikų diskusijų forumas, skatinantis dalintis įgyta patirtimi, ieškoti galimų sprendimų oro taršai mažinti; • Tyrinėjama žmogaus kvėpavimo sistema įvairiuose šaltiniuose, stebint savo kvėpavimą, atlekiant kvėpavimo technikas; • Įvairiomis, savarankiškai pasirinktomis priemonėmis kuriamas žmogaus plaučių maketas; • Vaikų sukurtų iš antrinių žaliavų „Ekologiškų automobilių paroda“. Gaminami reklaminiai plakatai, bilietai, automobiliai žymimi, numeruojami. • Grupėje įkuriamas „Ekologiškas miestas“, kuriame važiuoja tik saugios transporto priemonės; • Šeimos kviečiamos dalyvauti akcijoje „Diena be automobilio“. Kuriami skelbimai, kvietimai dalyvauti akcijoje. Akcijai pasibaigus, vaikai kviečiami dalintis patirtimi, įspūdžiais, atradimais. • Žaidžiami kvėpavimo žaidimai, pūtimo estafetės su balionais, skarelėmis, plunksnomis, popieriniais laiveliais. • Konstruojami labirintai, juose skirtingais būdais pučiamas teniso kamuoliukas (per šiaudelį,

	<p>popierinius ritinius ir kt.) ir kiti vaikų parinkti daiktai. Rengiamos ištrūkimo iš labirinto varžybos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskutuojama apie augmenijos įtaką oro taršos mažinimui. Tyrinėjami Centro aplinkoje augantys medžiai, jie numeruojami, žymimi, braižomas medžių išsidėliojimo planai. • Įkuriamos žaliosios pavėsinės vaikų poilsiui, žaidimams (pavyzdžiui, iš alksnio jaunų sodinukų); • Sodinami ir auginami augalai vazonuose, lysvėse; • Vykdomi augančių augalų stebėjimas, fiksavimas lentelėse, priežiūra. • Organizuojamos saugaus įkvėpimo pratybos. Vaikai tyrinėja ženklus, įspėjančius apie toksišką kvapą, mokosi saugaus įkvėpimo taisyklių; • Rengiama „Aromaterapijos popietė“. Vaikai tyrinėja natūralius kvapus, apibūdina pojūčius, atpažįsta 3-5 kvapus, žaidžia spėjimo žaidimus „Kvapų sekliai“, „Užuos ir įvardink“ ir kt. • Organizuojama diena emocijų valdymui „Kvėpavimo pratimai – paleisk emociją“. Vaikai tyrinėja kvėpavimo galimybes, bendradarbiaudami išbando kvėpavimo technikas, dalinasi patirtimi ir išpūdžiais. • Žaidimai centruose pasirenkant veiklą; • Atliekami bandymai ir eksperimentai; • Istorijų apie orą kūrimas; • Naratyviniai žaidimai, ugdantys supratimą apie ekologišką elgesį;
Tikėtini vaikų pasiekimai	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikai suvokia oro taršos problematiką; • Diskutuoja apie oro taršą, jos žalą gamtai, sveikatai; • Suvokia ir kalba apie žmogaus kvėpavimą, kodėl svarbus švarinti orą ir tausoti gamtą; • Įgyja patirties, kaip vaikas ir jo šeima gali prisidėti prie oro taršos mažinimo; • Žino apie žmogaus sveikatai pavojingas medžiagas; • Mokosi apibūdinti kvapą, individualius uoslės pojūčius.

Ugdomasis projektas „Klimato tyrinėtojai“	
Projekto aktualumo pagrindimas	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikai tyrinėja ir susipažįsta su metų laikų ypatumais, gamtiniais įvykiais Šėtos miestelyje (Lietuvoje, pasaulyje); • Ugdytiniai susipažįsta su gamtos stichijomis (pvz., geologinėmis, hidrologinėmis, klimatinėmis); • Vaikai mokosi ieškoti reikiamos informacijos įvairiuose rašytiniuose ir elektroniniuose šaltiniuose; • Vaikai pažįsta gyvąją ir negyvąją gamtą, mokosi ją gerbti ir rūpintis ja; • Ieško ir atranda ryšį, kaip klimato kaita veikia gamtą; • Vaikai vykdo stebėjimus, atlieka bandymus, aptaria rezultatus, samprotauja, siūlo idėjas, ką norėtų tyrinėti, išbandyti, mokosi analizuoti, kelti klausimus.
Vaikų susidomėjimą žadinanti intriga	<p>Mokytojas numato, kaip stiprins vaikų interesą, kaip įkvėps, sudomins projektu, kuo pradės dialogą ir pan. <i>Pavyzdžiui</i>, staiga pasikeitus orui, pradėjus žaibuoti, stipriai lyti, pustant, patvinus upei, pavasarį prisnigus ir pan., su vaikais kalbamasi apie metų laikus, keistus gamtos reiškinius, vandens pokyčius telkiniuose. Kartu peržiūrimi edukaciniai filmukai apie gamtos stichijas Lietuvoje ar pasaulyje ir pan.</p> <p>Gali būti aptariama, kokia žiema Lietuvoje o kokia Australijoje (Anglijoje, Norvegijoje...). Užduodami intriguojantys atviri klausimai: „Kodėl lokys žiemą miega? Kodėl lapai nukrenta? Kodėl ledas ištirpsta? Iš kur atsiranda vėjas (debesys, lietus, vaivorykštė...)?“ ir pan.</p>
Vaikų idėjos ir galimas projekto tikslas	<p>Vaikams, pasidalijus turima patirtimi, žiniomis, idėjomis, mokytojas kartu su ugdytiniais aptaria koks, jų nuomone, galėtų būti projekto tikslas. <i>Pavyzdžiui</i>, vaikai samprotauja: „Kada ir kodėl būna pūga? Kas danguje „nupiešia“ vaivorykštę? Kodėl vasarą nesninga? Kodėl žiemą iš žemės neišlenda kirminai?“ ir pan. Nutariama, kad projekto metu bus siekiama daugiau sužinoti apie</p>

	metų laikus, jų ypatumus, bus tyrinėjamos gamtos stichijos ir kt.
Numatomas projekto planas ir priemonės	Mokytojas kartu su vaikais aptaria pagrindines projekto vykdymo idėjas. Kartu išrenkamas ir užrašomas projekto pavadinimas (pvz., „Ką slepia gamta? „Meteorologo paslaptys“ ir kt.). Susitariama, kas bus stebima, kaip bus veikiama, kokios vaikų idėjos ir pasiūlymai bus įgyvendinami (pvz., gamtos centre kuriamas gyvosios gamtos kampelis „Sliėkynas“, „Vabalų viešbutis“, sinoptikų stotelė ir kt.) kokie eksperimentai bus atliekami. Aptariama, kokių priemonių gali prireikti: termometrų, fotoaparato, kritulių matuoklio, saulės akinių, gamtinės medžiagos, žirklių, padidinamųjų stiklų, vabalų tyrinėjimo indų, stiklinių indelių, akvariumo, veidrodėlių, mikroskopo, pipečių, lakmuso popierėlių, vėjo gaudyklių, sniego dažų, mėgintuvėlių, kompiuterio, planšetės ir kt.
Idėjos projektinei vaikų veiklai	<ul style="list-style-type: none"> • Stebima kintanti aplinka, „Ryto rato metu“ žodžiais, ženklais, simboliais fiksuojami kasdieniai orai, sudarinėjamas orų stebėjimo kalendorius; • Vaikai mokosi atpažinti ir įvardinti skirtingus oro požymius; • Grupėje įkuriama „Sinoptiko stotelė“, kurioje panaudojant įvairias priemones vaikai gali stebėti ir tyrinėti orų permainas ir ypatumus (termometrai, hidrometrai, dėžutes, stiklines, liniuotės, mėgintuvėliai, pipetės, padidinantieji stiklai it pan.). • Vaikai mokosi rasti informaciją apie oru internete; • Organizuojama ekskursija į Dotnuvos meteorologijos stotį; • Veikiant natūralioje gamtinėje aplinkoje, peržiūrint vaizdo įrašus, aptariami orų, gamtos stichijų ypatumai: audra, kruša, pūga, žaibas, griaustinis, lietus, sniegas, saulėta, vėjuota. Jie atkuriami eksperimentuojant ir atliekant bandymus. • Įkuriama grupės televizijos studija su rubrika „Orai Šėtoje“, kurioje vaikai pristatinėja

	<p>kasdienius orus (piešiniais, ženklais, imituoja kūno judesiais, garsais), laidą vaikai filmuoja ar fotografuoja. Laidų įrašai keliami į socialinio tinklo Facebook grupę.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Peržiūrimi edukaciniai, dokumentiniai filmai apie įvairias gamtos stichijas, virtualiai stebimi kintantys orai visame pasaulyje. Vaikų išvalgos fiksuojamos išmaniaisiais įrenginiais. • Kuriami meniniai darbeliai (liejant spalvas, piešiant pirštais, lipdant, klijuojant ir kt.) su vaikų komentarais, iliustruojančiais jų turimą patirtį apie orus. • Klausomasi pasakų, dainų, menamos mįslės, kuriamos istorijos (pvz., iš kur atsiranda skirtingi orai, kodėl vienokius orus pakeičia kitokie ir pan.). • Naudojant įvairius daiktus (popierių, muzikos instrumentus ir pan.), kūno perkusiją bandoma kūrybiškai atkurti įvairius gamtos garsus; • Vaikų sukurtų istorijų pagrindu bendradarbiaujant su tėvais (globėjais) sukuriama elektroninė knyga. Knygai kurti pasitelkiamos programėlės „Book creator“, „Story jumper“ ir kt. • Rengiamos ekspedicijos, žygiai į gamtą (parką, mišką). Tyrinėjama artimiausia gamtine aplinka. • Gamtinė medžiaga matuojama, sveriamą, lyginama, skaičiuojama, rūšiuojama ir kt. • Žaidimuose, naudojama gamtinės medžiagos išorės ir sensorines ypatybes apibūdinančios sąvokos. • Žaidžiami programavimo, kodavimo žaidimai metų laikų temomis, panaudojant robotą-bitutę „BEE-BOT“ ir kitas išmaniąsias technologijas. • Žaidžiami samprotavimo žaidimai, kurių metu vaikai kelia probleminius klausimus ir į juos kūrybiškai ieško atsakymų „Kur paukščiai išskrenda žiemą? Kodėl vabaliukai išlenda atšilus orams? Kur dingsta sniegas? Ar gyvūnai miega žiemos miegu? Iš kur atsiranda vaivorykštė? ir pan. • Diskutuojama, bendradarbiaujama, dalijamasi sukaupta patirtimi su draugais ir įkuriamas „Sliekynas“, „Vabalų viešbutis“,
--	---

	<p>„Buožgalvynas“ ir pan. Vykdomas stebėjimas, tyrinėjimai. Stebėjimo informacija fiksuojama, pristatoma „Ryto rato“, „Laiko rato“ metu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Panaudojant išmaniąsias technologijas tiesiogiai stebima gyvoji gamta įvairiu paros metu Centro kieme, Lietuvoje, pasaulyje. • Įsikūnijama į paukščio, vabzdžio ar kito gyvūno vaidmenį (eina, kaip gandras, zyzia, kaip bite, šokuoja, kaip varle, gageną, kaip žąsis ir kt.) ir inscenizuojama, žaidžiama pasirinkta pasaka. • Žaidžiami kūrybiniai žaidimai apie gamtą (pvz., „Šarados“), kurių metu įsisavinamos naujos sąvokos bei įtvirtinamos turimos. Apžvelgiamos rašytinės, virtualios knygeles, apie gyvąją gamtą, naudojant išmaniąsias technologijas (pvz., „QR skaitytuvo“ programėle). • Klausomasi gamtos garsų, jie tyrinėjami, atpažįstami ir pritaikomi: jūros ošimas, sugrižtančio paukščio čiulbėjimas, lapų šnarėjimas, lietaus garsai, sniego girgždėjimas ir kt.
Tikėtini vaikų pasiekimai	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikai atpažįsta metų laikus, jų požymius, įvairias gamtos stichijas ir geba nusakyti oro sąlygas; • Tyrinėja ir analizuoja, kaip keičiasi oro temperatūra, gamtos reiškiniai, tyrinėjimams naudoja tam tinkamas priemones; • Drąsiai kelia klausimus ir ieško atsakymų į juos; • Geba įgytą patirtį pritaikyti kasdieniame gyvenime (pavyzdžiui, stebėdami orų prognozę, tinkamai apsirengti ir pan.) • Tyrinėjimams tikslingai naudoja išmaniąsias technologijas.

Ugdomasis projektas „Mano diena darželyje?“

Projekto aktualumas	<p>Projekto metu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vaikai dalindamiesi kasdienio gyvenimo patirtimi su draugais ir mokytojais stiprina kalbėjimo gebėjimus, kalba papasakoti, mintis, išgyvenimus. • Augina savigarbą, pasitikėjimą savimi; • Mokosi išklaudyti ir suprasti, ką kalba kiti;
---------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Kurdami, žaisdami plečia žodyną, domisi rašmenimis ir rašytine kalba, rašymo priemonėmis; • Susipažįsta su įvairiais bendravimo būdais įvairiose gyvenimo situacijose (laiškais, žinutėmis, telefonu, vaizdo pokalbiais).
Vaikų susidomėjimą žadinanti intriga	<p>Mokytojas numato, kaip sudomins, intriguos vaikus, kaip pakvies juos dialogui.</p> <p>Pavyzdžiui, mokytoja parodo vaikams savo šeimos nuotraukų albumą, kviečia į grupę svečius – šeimos narius, kad jie papasakotų apie šeimai ypatingą dieną, parodytų nuotraukų ir jas pakomentuotų, ar į grupę užsuka netikėtas svečias (personažas, žaislas ir kt.), kuris kuria naratyvą apie ypatingą savo gyvenimo dieną, iliustruoja ją piešiniais, nuotraukomis.</p>
Vaikų idėjos ir galimas projekto tikslas	<p>Vaikai drąsinami dalintis patirtimi apie laisvalaikį leidžiamą su šeimos nariais, giminaičiais, draugais ir kt. Vaikai drąsinami prisiminti įsimintinus savaitgalio, atostogų įvykius, pasidalinti kas pradžiugino, o kas nuliūdino, kokie jausmai aplankė. Aptariami būdai, skirti įvairiems gyvenimo įvykiams užfiksuoti. Apibendrinus vaikų patirtį, numatomas galimas projekto tikslas – fiksuojant įsimintiniausius dienos grupėje įvykius, kurti bendrą grupės elektroninę knygą (albumą).</p>
Numatomas projekto planas ir priemonės	<p>Drauge su vaikais aptariamas galimas projekto pavadinimas „Diena darželyje mano akimis“, „To niekada neužmiršiu“, „X žaislo diena darželyje“ ir kt. Aptariama, kur bus užrašomos vaikų idėjos ir pasiūlymai. Tariamasi, kaip bus kuriama grupės elektroninė knyga (albumas) „Geros dienele“, ketureilis ir pan. Aptariama, kokių priemonių gali prireikti: planšetės, kompiuterio, fotoaparato, įvairaus formato popieriaus, piešimo priemonių, dekoravimo priemonių ir kt.</p>
Idėjos projektinei vaikų veiklai	<ul style="list-style-type: none"> • Fiksuojami vaikų įspūdžiai darželyje: patikusios veiklos, žaidimai, išvykos, šventės, sporto renginiai ir pan. • Renkami ir užrašomi vaikų pasakojimai, įspūdžiai (iš vaikų, tėvų (globėjų), mokytojų, kitų ugdytojų)

	<ul style="list-style-type: none"> • Drauge su vaikais rengiama virtuali knyga „Kuo ypatinga mano diena darželyje? Knygos kūrimui pasitelkiamos programėlės, pavyzdžiui, „Book creator“, „Story jumper“ ir pan. • Žaisdami su „Emocijų kaladėle/ėmis“ vaikai nusako savo nuotaiką, emocijas žodžiais, sutartais ženklais, kūno kalba, balso intonacija. • Pasinaudojat grupės gerų (pagarbių, malonių) žodžių banku, kuriamas grupės „Geros dienos“ ketureilis; • Gerus žodžius vaikai kopijuoja, dėlioja, imituoja rašymą ir pan. • Grupėje kuriamos erdvės, skirtos atsipalaidavimui, poilsiui kuriose vaikai netrukdomi gali nusiraminti veikdami su relaksacinėmis priemonėmis (kinetiniu smėliu, šviesos stalu, lietaus vamzdžiais, relaksaciniais cilindrais ir pan.) • Grupėje įkuriama erdvė, kurioje vaikai kasdien fiksuoja savo nuotaiką. Pavaizduoja ją simboliu ar užrašo (kai moka). • „Ryto rate“ diskusijų, žaidimų metu, vaikai kviečiami pastebėti ir įvardinti net menkiausią savo draugo sėkmę; • Kilus bendravimo sunkumams, vaikai drąsinami savarankiškai pritaikyti žinomus sprendimo būdus: tartis, derėtis, ieškoti kompromisų, išsiskaičiuoti ir kt. Tik išbandžius visu minėtus būdus, drąsiai kreiptis į suaugusįjį; • Rengiamas (žaidžiamas) grupės koncertas, šventė ir kt. Vaikai išbando skirtingus vaidmenis (vedančiojo, kasininko, režisieriaus, apsaugos darbuotojo, kavinės padavėjo ir kt.); • Nustebinami darželio nelankantys draugai vaizdo ir garso skambučiais, laiškais, piešiniais, atvirukais ir pan.
Tikėtini vaikų pasiekimai	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikai pasitiki draugais ir suaugusiaisiais. • Drąsiai bendrauja, išsako mintis, įspūdžius, išgyvenimus; • Laikosi svarbiausių grupės taisyklių: išklauso kalbančiojo, nepertraukia, pagarbiai reaguoja; • Iliustruoja patirtus įspūdžius, pasakoja apie tai, ką sukūrė;

Ugdomasis projektas „Kaip gimsta ir gyvena daiktai?“	
Projekto aktualumas	<p>Projekto metu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vaikai neįprastai (ne pagal paskirtį) naudoja įvairius daiktus, medžiagas, juos savitai pritaiko žaidimui; • Supranta ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties; • Domisi kokie daiktai buvo naudojami praeityje, kaip jie pasikeitė šiandien, samprotauja, kaip jie galėtų atrodyti ateityje; • Kuria ateities įrenginius, daiktus, pasakoja apie savo kūrybinį procesą; • Patiria pažinimo džiaugsmą, aiškindamiesi daiktų, žaislų konstrukcijos ypatumus, jų panaudojimo galimybes.
Vaikų susidomėjimą žadinanti intriga	<p>Mokytojas numato, kaip sudomins, intriguos vaikus, kaip pakvies juos dialogui.</p> <p>Pavyzdžiui, „Ryto rato“ metu netikėtai suskamba telefonas. Mokytojas demonstruoja vaikams skirtingų laikotarpių telefonus (laidinį stacionarų, mygtukinį mobilųjį, išmanųjį). Vaikai kviečiami tyrinėti daiktų skirtumus (formos, dydžio, išvaizdos, funkcijų ir pan.) Interaktyvus pasakojimas apie telefono raidą ar edukacinio filmo peržiūra.</p>
Vaikų idėjos ir galimas projekto tikslas	<p>Vaikai drąsinami dalintis samprotavimais, kokios galėtų būti projekto veiklos, koks galėtų būti projekto tikslas. Pavyzdžiui, vaikai aptarė kokius telefonų skirtumus išvelgė, kas paliko didžiausią įspūdį, išklausomi kokių neįprastų telefonų teko jiems matyti ir pan. Apibendrinus vaikų mintis ir idėjas, galimas projekto tikslas – ištyrinėjus praeities ir dabarties daiktus, bandyti sukurti naujus, modernius, ateičiai skirtus.</p>
Numatomas projekto planas ir priemonės	<p>Drauge su vaikais aptariamos projekto planas, veiklos, galimas projekto pavadinimas „Ką papasakotų seni daiktai?“, „Kaip daiktus prikelti antram gyvenimui?“ ir pan. Centro aplinkoje, namuose ieškoma daiktų, kuriuos galėtume prikelti antram gyvenimui, atnaujinti (kėdžių, kibirėlių, spintelių, kelmų, muzikos instrumentų, žaislų ir kt.) Aptariamos projekto veikloms reikalingos priemonės (piešimo priemonės, dekupažo</p>

	priemonės, klijai, lipalas, karšti klijai, žirklys, vinys, plaktukas, įvairūs audiniai, stalo servetėlės, blizgučiai, akutės ir kt.)
Idėjos projektinei vaikų veiklai	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėjami artimiausioje aplinkoje esantys daiktai, aptariam jų paskirtis, vertinama jų būklė, fantazuojama, kaip dar galima juos panaudoti; • Ekskursijos į etnografinį ir technikos muziejus. Aptariama daiktų įvairovė, skirtumai, ypatybės; • Vaidinama, improvizuojama, kuriamos istorijos su atsineštais iš namų daiktais, bandoma naudoti juos ne pagal paskirtį; • Išardomi ir iš naujo perkonstruojami seni daiktai, žaislai, prietaisai, aiškinamasi jų veikimo mechanizmas; • Kuriamos rastų daiktų atsiradimo istorijos, fantazuojama apie jų pavadinimus, naudojimo paskirtį; • Vaikams bendradarbiaujant kuriamos kūrybinės erdvės bei statiniai grupėje ir lauke panaudojant įvairias netradicines medžiagas, daiktus; • Kuriami pasakojimai apie realius ir fantastinius daiktus, jų istorijas. Vaikams siūloma sukurti knygą „Daiktų istorijos“; • „Ryto rate“ pristatomi namuose atrasti įdomesni daiktai, jų istorijos; • Lauke žaidžiamas radybų žaidimas, kuomet vaikai aplinkoje ieško neįprastų „nuobodžių“ daiktų. Juos atnaujina, papildo detalėmis, pvz., kibirui nupiešia veidą, išmargina kėdę, ir pan. • Įrengiamos kūrybinės dirbtuvės žaislų, žaidimų priemonių kūrimui iš buities atliekų. • Rengiamos žaidimų, vadybos, sporto rungčių dienos panaudojant sukurtas priemones.
Tikėtini vaikų pasiekimai	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikai pastebi daiktų ypatybes, savitumą, detales, paskirtį, juos apibūdina; • Kuria ir veikia laisvai, kūrybiškai, savitai; • Geba užduotį atlikti nuosekliai, žingsnis po žingsnio; • Kurdami mėgaujasi procesu, išgyvena kūrybos ir pažinimo džiaugsmą; • Pasakoja, fantazuoja, ką sukūrė, išvelgė kūrybinio proceso metu.

Ugdomųjų projektų metu naudojantis „Išimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“ (2014) (toliau Pasiekimų aprašas) integraliai plėtojamos visos ugdytinės vaiko kompetencijos. apgalvojamos ir pasirenkamos vaikų ugdymosi pasiekimų sritys, numatomi laukiami rezultatai (1 lentelė.).

1 lentelė. Vaiko ugdymo ir ugdymosi sritys, pasiekimai (2–6 m.), laukiami rezultatai.

Ugdymo(si) sritis	Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	Laukiami rezultatai
SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA			
1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius	Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus, apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	Susiformuos vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai, įgys kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžius, formuosius saugaus elgesio įgūdžiai, taisyklinga kūno laikysena.
2. Fizinis aktyvumas	Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydama pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika	Patenkins fizinio aktyvumo poreikį, ugdomi stambiosios ir smulkiosios motorikos įgūdžius, akių-rankų koordinaciją, gebės naudotis piešimo, rašymo priemonėmis, kirpti žirklelėmis.
SOCIALINĖ KOMPETENCIJA			
3. Emocijų suvokimas ir raiška	Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais,	Suvoks, pavadinis, gebės išreikšti savo jausmus, atpažins kitų žmonių jausmus,

		žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).	tinkamai į juos reaguos, apibūdins.
4. Savireguliacija ir savikontrolė	Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir kaitą.	Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsivardinęs geba nusiraminti.	Gebės nusiraminti, atsipalaiduoti, kontroliuos jausmus, tinkamai juos reikš, gebės laikytis susitarimų, taisyklių.
5. Savivoka ir savigarba	Save vertina teigiamai	Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu) pasako, kad yra mergaitė/berniukas, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta, gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.	Pozityviai save vertins, sustiprės asmeninio tapatumo jausmas, bendrumo su šeima, grupe, tautinio tapatumo jausmas. Ugdysis savivokos savigarbos pradmenis.
6.Santykiai su suaugusiais	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais	Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai su jaučiasi kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi, žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.	Gebės atsiskirti nuo tėvų ir pasitikės pedagogais, gerbs vieni kitus, mokės palaikyti partneriškus santykius, žinios kaip saugiai elgtis su nepažįstamais suaugusiais
7.Santykiai su bendraamžiais	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais	Supranta kas yra gerai, kas yra blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas	Mokės užmegzti artimus, geranoriškus ryšius su bendraamžiais, gebės bendrauti ir bendradarbiauti,

		supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	sprešti tarpusavio santykius, nesutarimus, gebės palaikyti artimesnius asmeninius santykius su vienu ar keliais vaikais.
14. Iniciatyvumas ir atkaklumas	Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.	Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su iškilusiais sunkumais.	Gebės pats susirasti veiklą ir ją turiningai plėtoti. Gebės įsitraukti į suaugusiojo pasiūlytą ugdymąsi skatinančią veiklą, susikoncentruoti ir išradingai ją plėtoti, susidoros su kliūtimis, siekiant sumanymų realizavimo.
KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA			
8. Sakytinė kalba	Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba	Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdami savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	Gebės klausyti aplinkinių kalbėjimo, skaitymo, atpažins ir supras kalbėjimą, natūraliai kalbės su vaikais ir suaugusiais apie savo patirtį, išgyvenimus, supančią aplinką, jos objektus, įvykius. Kalbėdamas

			gebės laikytis perprastų kalbos taisyklių. Gebės tautosakos ir grožinės literatūros kūrinėlis deklamuoti, sekti, pasakoti.
9. Rašytinė kalba	Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.	Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.	Domėsis skaitymu, raidėmis, žodžiais, įvairiais simboliais ir jų reikšmėmis. Gebės perskaityti trumpus žodžius. Įgys rašymo pradmenis, braižys, pieš įvairius simbolius.
PAŽPAŽINIMO KOMPETENCIJA			
10. Aplinkos pažinimas	Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamą vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.	Domėsis socialine, kultūrine, gamtine aplinka, norės ją tyrinėti ir pažinti. Įgys pagarbos gamtai ir gyvybei, žmonių sukurtai aplinkai, tolerancijos įvairių kultūrų, lyties, socialinių ir amžiaus grupių žmonėms. Gebės mąstyti ir samprotauti, remiantis informacija, spręsti

			<p>problemas, nusakyti pasaulį kalba, vaizdais, simboliais ir kitomis priemonėmis. Įgys žinių apie aplinką, jos raidą, aplinkos pažinimo būdų, savo šeimos, savęs, kaip bendruomenės nario, suvokimo, savo teisių bei pareigų žinojimo. Žinos aplinkos pažinimo būdus bei gebės juos pritaikyti.</p>
11.Skaičiavimas ir matavimas	Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas	<p>Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas.</p> <p>Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.</p>	<p>Gebės vartoti skaičius ir matematinius simbolius daiktų kiekiui žymėti, daiktų grupėms palyginti. Supras daikto vietą eilėje, pastebės dėsningumus, sudarys įvairias sekas. Gebės grupuoti, klasifikuoti daiktus pagal formą, dydį, spalvą. Suvoks daikto vietą ir padėtį erdvėje, orientuosis laike.</p>
15.Tyrinėjimas	Smalsus, domisi viskuo kas vyksta	Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir	Domėsis supančia aplinka,

	aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja	gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	tyrinės pasinaudojant įvairiais pojūčiais, aptars atrastus, sužinotus dalykus.
16.Problemų sprendimas	Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.	Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	Gebės atpažinti, įžvelgti problemas, ieškos išeičių, tinkamo sprendimo pasirinkimo bei įgyvendinimo, stebės ir apmąstys pasekmes. Mokysis įveikti nesėkmes.
18. Mokėjimas mokyti	Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.	Gebės numatyti ko nori išmokti, aktyviai mokysis, gebės apmąstyti ko išmoko.
MENINĖ KOMPETENCIJA			
12. Meninė raiška	Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.	Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas vizualinėje kūryboje.	Gebės emocijas, patirtį, mintis, įspūdžius išreikšti meninėmis priemonėmis ir būdais. Eksperimentuos ir tyrinės meninės raiškos priemones, kurs ir improvizuos.
13.Estetinis suvokimas	Domisi, gėrissi, grožisi aplinka,	Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų	Gebės nusiteikti grožio, meninės kūrybos

	meniniais kūriniais, menine veikla.	kūryba, jaučia suvokia, apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.	potyriams bei džiaugsmui. Pajus aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožį. Domėsis meno raiškos priemonėmis, dalinsis jutiminių ir emocinių išgyvenimų prisiminimais su kitais.
17. Kūrybiškumas	Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.	Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.	Domėsis naujais, nežinomais, sudėtingais dalykais. Gebės įžvelgti problemas, klausinėti, diskutuoti, įsivaizduoti, fantazuoti. Gebės ieškoti atsakymų, netikėtų idėjų, kurti variantus, savaip pertvarkyti, pritaikyti. Įgys drąsos veikti, daryti savaip.
INFORMATINĖ KOMPETENCIJA			
Loginis mąstymas	Pažingsniui ieško problemos sprendimo, o jį atradęs pritaiko kitoje panašioje situacijoje.	Geba atpažinti ir formuluoti įvairias aplinkos problemas (uždavinius), logiškai organizuoti ir analizuoti duomenis, atvaizduoti juos naudojant schemas ir modelius, įvertinti problemos išsprendžiamumą, bandyti automatizuoti sprendimą	Skirs įvairių rūšių informacijos – teksto, garso ir vaizdo – turinį. Ieškos, ras ir gebės panaudoti turinį: analizuoti vaizdus, detales. Gebės atrinkti

		naudojantis informacinėmis technologijomis.	duomenis pagal kelis požymius ar kriterijus, aptarti, vertinti tinkamumą. Kurs naudojant skirtingas skaitmenines technologijas. Sieks išbaigto rezultato, gebės pristatyti savo darbą, padaryti išvadas. Bendradarbiaus, padės vieni kitiems. Laikysis bendravimo etikos taisyklių.
--	--	---	---

Ugdymas yra įgyvendinamas per sąmoningą, kryptingą, nuoseklų *ikimokyklinio ugdymo mokytojo, vaiko ir šeimos* bendradarbiavimą. Įstaigos aplinkoje vaikas kaupia socialinę patirtį, sprendžia išylančias problemas, formuoja savo kompetencijas. Ypač akcentuojamas vaiko savęs tobulinimas, susitelkiama į emocinį, bendravimo, savivokos ir partnerystės ugdymą. Vaikai mokosi mokytis, mąstyti, spręsti problemas, dominuoja aktyvūs ugdymo(si) metodai, kai vaikas pats ieško informacijos, aiškinasi priežastis, ieško ryšių.

Mokytojai ugdymo pagrindu laiko vaiko gerovę, visuminį ugdymą ir aktyvų paties vaiko dalyvavimą; vaikų sąveika su suaugusiais ir vaikų tarpusavio sąveika grindžiama asmenine pagarba, pozityviomis emocijomis; ugdomas vaikų iniciatyvumas, savarankiškumas, pasitikėjimas savo jėgomis, jie nevengia tam tikros jų amžiui tinkamos ugdymo(si) rizikos; atsižvelgiama į atskirų vaikų ar jų grupių reikmes, vaikų ir šeimų individualius poreikius. Tėvai (globėjai) aktyviai įsitraukia į vaikų ugdomąją veiklą. Žino vaiko ugdymosi kontekstą.

1.7. Taikomi metodai

Ugdymo(si) procese taikomi vaikui patrauklūs metodai, kurie stiprina jo mokymosi motyvaciją, skatina smalsumą, plėtoja mąstymą, kūrybiškumą, ugdo vaiko charakterį ir atitinka vaiko raidos ypatumus.

Žaidimas – pagrindinis vaiko gyvenimo ir ugdymo(si) metodas. Laisvas, su taisyklėmis, naratyvinis, spontaniškas arba mokytojo inicijuotas ir t.t., vaiko žaidimas – suprantamas, kaip vertybė, lemianti tiek vaiko socialinę, tiek individualią raidą kaip sėkmingos socializacijos pagrindą, nes žaisdami vaikai:

- pažįsta artimiausią aplinką, atranda daiktų ir pasaulio įvairovę;
- pažįsta save ir kitus, mokosi bendrauti, draugauti, patiria bendravimo džiaugsmą;

- stiprina savo kūno ir dvasios sveikatą, ugdo atkaklumą, valią, ryžtą, drąsą;
- ugdo gebėjimus ir įgūdžius, reikalingus mokytis skaityti, rašyti, skaičiuoti.

Ikimokyklinio ugdymo grupėje daug dėmesio skiriama laisvam žaidimui.

Pokalbis, diskusija. Vaikai skatinami išreikšti nuomonę, idėjas, klausytis ir kalbėti, apibūdinti veiklą, reiškinius, kritiškai vertinti, daryti išvadas, apibendrinti informaciją, susitarti ir pan. **„Ryto (laiko) ratas“.** Siekiant sukurti grupėje saugią, pozityvią ir nuteikiančią prasmingai veiklai atmosferą, dienos pradžioje vaikai kviečiami į „Ryto ratą“. Tai malonus ritualas, padedantis siekti ugdymo(si) tikslų, leidžiantis vaikams kiekvieną dieną praktikuotis, rodant pagarbą, empatiją, savikontrolę ir gebėjimą bendradarbiauti. „Ryto ratas“ leidžia kiekvienam pasijusti svarbiam, priklausančiam grupės bendruomenei, vaikai išmoksta bendradarbiauti: išklausti kito nuomonę, argumentuotai kalbėti, diskutuoti, daryti išvadas, komentuoti, prognozuoti.

Kūrybinė terapinė veikla – prie „šviesos stalo“, veikla ugdanti vaikų fizinę bei vidinę pusiausvyrą, sensomotorinius pojūčius lavinantys užsiėmimai.

STEAM metodas. Tai integralus, į kompleksišką tikrovės reiškinių pažinimą, pritaikymą ir problemų sprendimą orientuotas ugdymo(si) metodas. Taikant STEAM metodą vaikų gebėjimai yra lavinami šiose srityse: gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, meno, matematikos. Vaikų žinios šiose srityse įsisavinamos per praktinį patyrimą. Vaikai kviečiami eksperimentuoti ir tyrinėti, vieną pasirinktą temą išanalizuoti visų penkių skirtingų sričių kontekste. STEAM ugdymo metodas paremtas vaikų kūrybiškumo skatinimu. Bandymai, eksperimentai, tyrinėjimai – tai tokia veikla, kuri patraukia vaikų dėmesį. Eksperimentuodami vaikai:

- tobulina savo mąstymo įgūdžius,
- kalba argumentuotai,
- samprotauja ir diskutuoja,
- sprendžia problemas,
- atsirenka patikimą informaciją nuo nepatikimos,
- sutelkia dėmesį,
- lavina pagrindinius pojūčius: regėjimą, lytėjimą, klausą, uoslę, skonį,
- stiprina pasitikėjimo savimi jausmą.

STEAM taikymas prisideda prie vaikų socialinės raidos vystymosi, nes vaikas mokosi dalytis žaislais, keistis vaidmenimis, išbandyti naujus veiklos būdus.

Pokalbis diskusija. Vaikai skatinami reikšti nuomonę, požiūrį, išklausti, apibūdinti, kritiškai mąstyti.

Edukacinės išvykos. Turtinama vaikų kultūrinė, meninė, istorinė, pilietinė, socialinė, emocinė ir kt. patirtis.

Lauko aplinkos išnaudojimas. Buvimas lauke palengvina vaikų adaptaciją, daro teigiamą įtaką vaikų bendravimui tarpusavyje ir su suaugusiais. Lauko erdvėje vaikai lengviau atsipalaiduoja, mažiau konfliktuoja, tariasi, savarankiškai sugalvoja veiklų, tyrinėja. Jiems lengviau pavyksta rasti problemų sprendimo būdų. Reikšminga nauda vaiko fizinei sveikatai (grynas oras, judėjimas). Grupių renginiai (šventės, tėvų (globėjų) susirinkimai) perkeliama į kiemą.

Tikslingas IKT panaudojimas. Žaidimai ir edukaciniai užsiėmimai prie SMART interaktyvios lentos, programavimo pagrindai žaidžiant Blue-Bot robotukais, filmavimas, fotografavimas telefonais, planšetėmis, informacijos paieška internete, nuotolinis bendravimas įvairiose aplinkose, virtualios parodos ir pan.

Ugdymo(si) aplinkos modeliavimas. Mokytojai kuria vaikams fiziškai ir emociškai saugią aplinką, stiprina vaikų ryšį su realiu pasauliu, prioritetus teikiant vaikų eksperimentavimui, bandymams. Vaikai nagrinėja savo veiksmų pasekmes, diskutuoja, sprendžia problemas, vyksta į išvykas, dalijasi išvykų patirtimi, lanko muziejus, įgyvendina projektus.

1.8. Ugdymo priemonės

Ugdymo(si) aplinka – grupės erdvės suplanavimas ir panaudojimas, kasdienė darbotvarkė, socialinė ir emocinė atmosfera – neatsiejama ugdymo ir ugdymosi turinio dalis, padedanti mokytojams siekti Ilimokyklinio ugdymo programos tikslo. Centro grupių ugdymo(si) aplinka atitinka vaikų raidos poreikius. Grupėje suteikiama galimybė visiems vaikams jaustis priimtiems ir saugiems, taip stiprinant jų savarankiškumą ir pasitikėjimo savimi jausmą.

Grupėje gera būti:

- Baldai švarūs ir gerai prižiūrėti.
- Sienos papuoštos vaikų darbais, patraukliai išdėstytais jų akių aukštyje, paliekant pakankamus tuščios sienos tarpus, kad per daug nevargintų.
- Grupėje yra dekoratyvinių detalių, tarp jų augalų, įvairiausių kolekcijų (kriauklelių, lapų, akmenukų), spalvingų pagalvėlių ir t.t.
- Ryškios dekoratyvinių detalių spalvos derinamos su neutralių spalvų sienomis, kad paryškintų atskiras erdves arba išskirtų daiktų laikymo vietas ant lentynų.

Patogu kaip namie:

- Kiekvienas vaikas savo daiktams turi dėžutę arba plastmasinį krepšį, ant kurio užrašytas vardas ar priklijuota nuotrauka, simbolis.
- Baldai vaikams yra tinkamo dydžio ir tvarkingi.
- Vaiko darbai yra eksponuojami ir saugomi.
- Priemonės ir medžiagos išdėliotos nuosekliai, todėl vaikai žino, kur rasti jiems reikiamus daiktus.
- Priemonės atspindi vaikų namų gyvenimo ir kultūros ypatumus.
- Eksponuojamos vaiko su šeima nuotraukos.

Grupė – patikima:

- Lentynos tvarkingos, neužgrioztos, priemonės pažymėtos, todėl vaikai gali lengvai jas pasirinkti.
- Gražiai iliustruota dienotvarkė yra matomoje vietoje, todėl vaikai žino kasdienių darbų tvarką ir numato tai, kas bus.
- Esminiai režimo elementai (valgymas, miegas, prausimasis) yra gana pastovūs.

Yra vietų, kur vaikas gali pabūti vienas:

- Ramios grupės vietelės, kuriose telpa vienas arba du vaikai.

- Didžiulė pagalvė, sėdmaišis ramiame kamputyje kviečia vaiką pasidžiaugti ramybe, arba vienuma.
- Grotuvas, kompiuteris yra su ausinėmis, todėl galima klausytis individualiai.

Grupėje vaikas gali būti savarankiškas:

- Priemonės sudėtos ant žemų lentynų, kad vaikai galėtų pasiekti jas patys niekieno nepadedami.
- Priemonės sudėliotos logiškai (pvz. piešimo popierius yra prie pieštukų ir kreidelių) ir tose erdvėse, kuriose turėtų būti naudojamos.
- Lentynos pažymėtos paveikslėliais ir užrašytais pavadinimais, kurie vaikams parodo, kur žaislai ir priemonės turi būti padėti.
- Yra žymėjimai ir spausdinta medžiaga.
- Yra iliustruota darbų lentelė, kuri parodo, kad kiekvienas grupėje kasdien turi pareigų.
- Grupėje eksponuojamos įvairia veikla užsiėmusių vaikų nuotraukos.

Grupėje galima tyrinėti ir išbandyti savo idėjas:

- Mažų grupelių veiklą skatina saugios, atskirtos, ramios erdvės (pvz. stalas su trimis ar keturiomis kėdėmis, atskirtas žemomis lentynomis, ant kurių sudėti žaislai ir žaidimai).
- Veiklai su dažais ir žaidimams su vandeniu yra chalatų, todėl vaikai gali veikti nebijodami susitepti.
- Patraukliai išdėliotos priemonės skatina vaikus jomis pasinaudoti.
- Žaislai, kuriai ilgą laiką nebuvo naudojamosi, dažnai perkeliama į kitą vietą; norint išlaikyti vaikų susidomėjimą veikla, parūpinama naujų žaislų.

Grupių patalpa suskirstyta į centrus (erdves), skirtus įvairiems vaikų interesams tenkinti:

- Konstravimo;
- Vaidmenų žaidimų;
- Žaislų ir žaidimų;
- Menų;
- Literatūros (bibliotekėlė)
- Tyrinėjimų, eksperimentų;
- Smėlio ir vandens;
- Muzikos ir judesio;
- Maisto gaminimo;
- Kompiuterių.

Siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko gerą savijautą grupėje didelis dėmesys skiriamas vaiko emociniam saugumui. Įgyvendinant socialinio-emocinio ugdymo programas „Zipio draugai“ ir „Kimochis“ yra kuriama palanki aplinka vaiko emocinei sveikatai palaikyti. Grupėse įrengtos „Kimochi“ erdvės, emocijų žymėjimo kalendoriai.

Priemonės. Parinktos priemonės yra patrauklios, viliojančios, atitinkančios vaikų patirtį ir kultūrą, skatinančios, bet nekeliančios nusivylimo. Priemonės vaikams atspindi įdomų ugdymo(si) turinį.

Kasdieninių gyvenimo įgūdžių ugdymui(si) naudojamos priemonės: daiktai stalo serviravimui, aplinkos dekoravimui, higienai užtikrinti. Maisto gaminimo procesui skirti

daiktai, medžiagos, įrankiai, buitinė technika ir įrengimai, knygos, plakatai, audio, video įrašai. Žmogaus kūno tyrinėjimui naudojami muliažai, plakatai, stalo žaidimai, konstruktoriai.

Judėjimo poreikį tenkinti padeda grupių ir lauko įrengimai (kompleksai su skersiniais, virvėmis, kopėtėlėmis, čiuožyklomis, slėpynėmis, nameliai su kopėtėlėmis ir čiuožimo kalneliais, įvairių faktūrų medžiagų sveikatingumo takeliai iš akmenukų, pjuvenų, medžio ritinėlių, augalų labirintų, krepšinio, futbolo, judrių žaidimų aikštelės. Naudojamos sporto priemonės: kamuoliai, virvutės, paspartukai, dviratukai, šokdynės, rogutės, futboliuko vartai ir kt.

Bendravimo situacijų kūrimui, problemų sprendimui naudojami įvairūs kūrybiniai, stalo, konstrukciniai žaidimai, vaidmenų žaidimų atributika. Grupėje kuriamos laikinos erdvės: nameliai, palapinės, širmos, padedančios atsiriboti ir pailsėti nuo kitų, kai vaikui to norisi. Siekiant patalpų funkcionalumo, grupėse įrengiamos edukacinės pertvaros.

Informacinės komunikacinės technologijos: internetas, kompiuteriai, interaktyvi SMART lenta, ekranas, Multimedia, vaizdo kameros, fotoaparatai, planšetės, robotai-bitutės „BEE-BOT“.

Tyrinėjimams ir eksperimentams naudojamos priemonės: šviesos, smėlio stalai, dėžės, įvairios lempos, šviestuvai, prožektoriai, padidino stiklai, akiniai, lupos, svarstyklės, svorio, tūrio, dydžio matavimo prietaisai, garso išgavimo priemonės, cilindrai, pašto dėžutės, šviesos projektoriai, įvairios sensorinės priemonės, muzikiniai centrai, telefono aparatai, mikroskopai, spausdinimo mašinelės ir kt.

Komunikacinės kompetencijos ugdymo priemonės: grupės biblioteka, spaudiniai (plakatai, paveikslėliai, kortelės, stalo, konstrukciniai žaidimai), kompiuteriai ir kompiuterinės programos, kompiuteriniai žaidimai, ugdomieji animaciniai filmai, meninės raiškos priemonės (antrinės žaliavos, dailės priemonės, knygos, paveikslai) ir kt.

V SKYRIUS UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas, tai nuolatinis informacijos apie vaiko ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vertinant ugdytinių pasiekimus, skatinamas sėkmės jausmas, reflektuojami ugdomųjų projektų metu įgytos nuostatos, gebėjimai ir įgūdžiai.

Vaikų pažanga ir pasiekimai vertinami pagal Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos išleistą ir rekomenduotą taikyti „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą“ (Toliau – Pasiekimų aprašas) (2014 m.).

Pagrindiniai vaiko pasiekimų vertintojai yra grupių mokytojai. Vertindami vaiko ugdymo(si) pasiekimus mokytojai siekia:

- geriau pažinti vaiką, jo individualumą,
- nustatyti gebėjimų lygį, daromą pažangą ir patirtį;
- išsiaiškinti kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes ir numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas;
- pritaikyti ugdymo(si) procesą kiekvieno vaiko ir vaikų grupės poreikiams ir galioms;

- padėti vaikui susivokti, kas jam sekasi, o kur reikia pagalbos;
- informuoti tėvus (globėjus) ir siekti bendradarbiavimo su jais;
- įsivertinti mokytojo darbo veiksmingumą.

Vaiko pažanga ir pasiekimai įvertinami *du kartus metuose (rudenį ir pavasarį)*.

1. Mokslo metų pradžioje su tėvais (globėjais) išsiaiškinami jų lūkesčiai dėl vaiko ugdymosi pasiekimų. Tėvai (globėjai) supažindinami su Pasiekimų aprašu, susitariama, ko bus siekiama artimiausiu laikotarpiu. Tėvai (globėjai) informuojami apie jau turimus vaiko pasiekimus. Informacija pateikiama individualių susitikimų metu, aptariant tik jų vaiko pasiekimus, nelyginant su kitų vaikų pasiekimais.

2. Mokslo metų pabaigoje tėvai (globėjai) informuojami apie tai, ar vaikas pasiekė mokslo metams numatytų ugdymo(si) tikslų. Tėvams (globėjams) pateikiama informacija apie vaiko stipriąsias puses, ugdymosi poreikius ir tolesnio ugdymo gaires.

Apie pastebėtus vaikų ką tik įgytus pasiekimus tėvai (globėjai) informuojami nuolat, atvedus ar pasiimant vaiką, naudojant elektroninį dienyną „Mūsų darželis“, el. laiškais, žinutėmis ir kt.

Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinime dalyvauja mokytojai, švietimo pagalbos specialistas, tėvai (globėjai) ir patys vaikai.

Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pažangos ir pasiekimų vertinime dalyvauja Centro logopedas. Jis teikia rekomendacijas grupių mokytojams, tėvams (globėjams) dėl vaiko ugdymo(si) galimybių, perspektyvų, švietimo pagalbos teikimo būdų. Esant reikalui, nukreipia tėvus (globėjus) į vaiko gerovės komisiją ar pedagoginę psichologinę tarnybą. Pedagoginei psichologinei tarnybai rekomendavus, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam vaikui ugdymo turinys yra pritaikomas, parengiant individualų ugdymo(si) planą. Specialiųjų poreikių vaikų pažangos vertinime taikomas tarpinis vertinimas. Matydamas, kad vaikas išlavino tam tikrą įgūdį, mokytojas atitinkamai pertvarko vaiko ugdymo(si) turinį ir planus – tokiu būdu paspartindamas vaiko daromą pažangą.

Mokytojai planuoja ugdymo(si) procesą, vadovaudamiesi įstaigos tikslais, individualiais vaikų poreikiais ir pastovaus vaikų stebėjimo bei pažangos vertinimo metodais.

Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo metodai:

- vaiko veiklos ir elgesio stebėjimas;
- vaiko veiklos ir elgesio stebėjimų rezultatų analizė;
- pokalbis su vaiku;
- pokalbis su vaiko tėvais (globėjais);
- vaiko veiklos rezultatų analizė;
- vaiko įsivertinimas;
- apklausos.

Svarbiausi vaiko pasiekimus atskleidžiantys įrodymai saugomi „Vaiko pasiekimų aplanke“ ir elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“.

Vaiko pasiekimų įrodymai grupuojami pagal Pasiekimų apraše pateiktas ugdymosi pasiekimų sritis. Vaiko pasiekimų aplanke kaupiami:

- vaiko darbai;
- kalbėjimo pavyzdžiai;
- elgesio situacijų aprašymai;

- nuotraukos, vaizdo ir garso įrašai;
- vaiko stebėjimų aprašai;
- specialistų komentarai;
- tėvų (globėjų) pastebėjimai ir kita medžiaga.

Į pasiekimų aplanką dedami tik tie įrodymai, kurie apie vaiko tobulėjimą pasako, ką nors nauja (apie žinias, supratimą, gebėjimus ir nuostatas), išryškina vaiko gabumus, interesus, atskleidžia ugdymo(si) poreikius.

Centro *ugdytiniui pereinant į priešmokyklinę ugdymo grupę*, siekiant užtikrinti dermę tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų ir perėjimo sklandumo, įvertinami ir apibendrinami vaiko pasiekimai, įgyti per visą ikimokyklinį laikotarpį. Apibendrinta informacija apie vaiko pažangą ir pasiekimus perduodama priešmokyklinio ugdymo mokytojui.

VI SKYRIUS

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa, 2006 m. kovo 17 d. Nr. ISAK-494 Vilnius. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-06] <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.272725>
2. Ankstyvojo ugdymo vadovas: vaikas iki trejų metų : tėvams, globėjams, pedagogams (p. 151). (2001). Minklė
3. Anon, (2005). Demokratiškos pedagogikos matai: danų autorių straipsnių rinkinys kuriančiam pedagogui, Vilnius: Vilniaus kolegija.
4. Baltakienė, L., & Povilaikienė, E. (2016). Patirtinio ugdymo nauda ikimokykliniame amžiuje. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika, 26. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-11-30] <https://core.ac.uk/download/pdf/75821367.pdf#page=26>
5. Blandford S., Knowles C., (2009); Szarkowicz D. (2010) Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo samprata, (20040. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-11-30] <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.228113>
6. Brandišauskienė, A. & Maslienė, D. (2014). Žaidimo situacijos apžvalga ikimokyklinio ugdymo institucijose. Pedagogika (Vilnius, Lithuania), (115), pp.190–205.
7. Brėdikytė M., Brandišauskienė A., Sujetaitė-Volungevičienė G. (2015). Vaikų žaidimo paslaptys: metodinės rekomendacijos specialistams. Kaunas: UAB „Vitae Litera“. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-02] https://drive.google.com/file/d/0B10L3n0WlQkFSndDZ1BFX0UtNmJldnFXRUMxZ_V9UdGRxVm1Z/view?resourcekey=0-Jbzf0i18ThvsSLuZYODnLg
8. Coughlin, P. (1997). Į vaiką orientuotų grupių kūrimas: knyga auklėtojais, Vilnius: Lietus. Daniels, Ellen R. & Stafford, K. (2000). Atvirų visiems vaikams grupių kūrimas: specialiųjų poreikių vaikų integravimas: [2-6 m.], Vilnius: Gimtasis žodis.
9. Diane Szarkowicz, (2011), „Stebėjimas ir refleksija vaikystėje“.
10. Dodge, Diane Trister, Colker, Laura Jean & Heroman, Cate, (2007). Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas, Vilnius: Presvika.

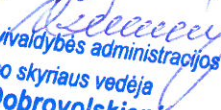
11. Gage, Nathaniel Lees & Berliner, David C. (1994). *Pedagoginė psichologija*, Vilnius: Alna litera.
12. Gražienė, V. (2009). *Projektų metodo pagrindai: studijų knyga: skiriama "Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcijos" (1989) dvidešimtmečiui*, Vilnius: Gimtasis žodis.
13. Grinevičienė, N.E. (2002). *Vaikystės žaidimai*, Kaunas: Šviesa.
14. Hakkarainen P., Brėdikytė M. ir kt. (2015). *Ikimokyklinio amžiaus vaiko raida: žaidimas ir savireguliacija: monografija*. Kaunas: UAB „Vitae Litera“. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-16]
https://drive.google.com/file/d/1_1GSodCv89SCH5X42If6289KgnlJhpr/view
15. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas* (2014). Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-16]
https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/ikimok_pasiekimu_aprasas.pdf
16. *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos* (2015). Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-16]
https://www.smm.lt/uploads/documents/tevams_ugdymo_planai/knyga%20-%20rekomendacijos.pdf
17. *Ikimokyklinio ugdymo programos kriterijų aprašas* (2005). LR švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas ĮSAK-627. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-11-30]
https://prsc.lt/images/MetodineVeikla/ikimokyklinio_ugdymo_programos_kriteriju_a_prasas_2011.pdf
18. Jonynienė, Ž. (2005). Vaiko teisių įgyvendinimo Lietuvoje aktualijos. *Acta paedagogica Vilnensia*, 15(15), pp.129–142.
19. Jungtinės tautos (1989). *Vaiko teisių konvencija*. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-11-15]
<https://unicef.lt/wp-content/uploads/2017/06/JT-Vaiko-Teisi%C5%B3-Konvencija.pdf>
20. Kiznienė, E. (2020). *Informacinių komunikacinių technologijų panaudojimo galimybės ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme* (Master's thesis). Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-16]
https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/106106/1/erika_kizniene_md.pdf
21. Kryževičienė, L. (2018). Judrieji žaidimai vaikų lopšelyje-darželyje: realijos ir perspektyvos. *Taikomieji tyrimai studijose ir praktikoje*, 14(1), pp.74–79.
22. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281 Vilnius. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-16] <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>
23. Miknaitytė, D. (2020). *Projektinė veikla neformaliajame muzikiniame ugdyme*. *Jaunųjų mokslininkų darbai/Journal of Young Scientists*, 50(1), 24-29.
24. Monkevčienė, O. (2018). *Pedagogams ir tėvams apie penkerių-šešerių metų vaikų raidos ir ugdymo ypatumus metodinis leidinys*. Ugdymo plėtotės centras. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-16] <https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/atsisiusti/8701/b075ecde-6e32-4692-83d3-2c84a1176dd1>
25. Munikienė, M. (2021). *Naratyvinio žaidimo metodas kaip grupės ugdymo proceso valdymo instrumentas* (Master's thesis). Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-11]
https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/129753/1/monika_munikiene_md.pdf

26. Naratyvinis žaidimas ir mokymasis (2017). Sudarytoja Milda Brėdikytė, Kaunas: UAB „Vitae Litera“. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-11] <https://drive.google.com/file/d/0B10L3n0WlQkFcGFvZDJPk1QNw5PZnhnc1Q10FpxLWROdE9j/view?resourcekey=0-5NKZ9htdaCTWnQpLJ1VZzg>
27. Neufeld, Gordon & Maté, Gabor, (2017). Nepraraskime savo vaikų: kodėl ryšys su vaiku toks svarbus, kokie pavojai jam gresia, Vilnius: Abigailė.
28. Pagrindiniai duomenys apie ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą Europoje, (2019). Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-16] <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5816a817-b72a-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-lt/format-pdf>
29. Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa (2007). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 7 d. įsakymas Nr. ISAK – 179. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-10] <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/neformalus%20ugdymas/2007-02-07-ISAK-179.pdf>
30. Stærfeldt, Erik & Rask Mathiasen, Christian, (1999). Pedagogika ir demokratija: ugdomojo darbo eksperimentai Lietuvos vaikų darželiuose, Vilnius: Aidai.
31. Sudeikienė I. (2020). Išmaniosios technologijos ir informatinis mąstymas, Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-01] <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/pagrindinis/Ankstyvasis%20ugdymas%20ir%20IKT.pdf>
32. Baškytė, O. (2021). STEAM metodo taikymo galimybės ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme (Master's thesis).
33. Vaiko gėrovės valstybės politikos koncepcija, Žin., 2003 m. gegužės 20 d. Nr. IX-1569 Vilnius. Prieiga per internetą [žiūrėta 2021-12-16] <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.211767>
34. Vitkevičienė, V., & Tamašauskienė, R. (2021). Tarptautinių projektų vykdymas ikimokyklinio ugdymo įstaigose: pedagogų patirties analizė. Studijos–verslas–visuomenė: dabartis ir ateities įžvalgos, (VI), 182-196.
35. Žukauskienė, R. (2007). Raidos psichologija 5-oji laida., Vilnius: Margi raštai.

PRITARTA

Šėtos socialinio ir ugdymo centro tarybos
2021 m. gruodžio 14 d. posėdžio
protoliniu nutarimu (Protokolo Nr. 3)

PRITARTA

Kėdainių r. savivaldybės administracijos
Švietimo skyriaus vedėja
Vilma Dobrovolskienė

2022-01-04